

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN GÖÇMEN ÇOCUKLARIN EĞİTİM SORUNLARI HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ*

Sırma AYDIN**

Zeynep KURTULMUŞ***

ÖZ

Bu çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin göçmen çocukların eğitim sorunları hakkındaki görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla araştırmanın çalışma grubuna Şanlıurfa ilinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı 8 ilkokulun anasınıfında çalışmakta olan 15 okul öncesi öğretmeni dahil edilmiştir. Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan uygun örnekleme yöntemi kullanılmış ve çalışma süresi içerisinde en az bir ders dönemi göçmen çocuk ile çalışmış olma durumu temel kriter olarak belirlenmiştir. Nitel araştırma yöntemi kullanılarak gerçekleştirilen bu çalışmada araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından hazırlanan "Kişisel Bilgi Formu" ve "Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu" ile toplanmıştır. Elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda hem öğretmenler açısından hem göçmen çocuklar hem de sınıftaki diğer çocuklar açısından en büyük sorunun iletişim sorunları olduğu saptanmıştır. Ayrıca öğretmenler çoğunlukla göçmen çocukların daha iyi bir eğitim almaları için öncelikle dil eğitimi almaları gerektiğini vurgulamışlardır.

Anahtar Kelimeler: okul öncesi, eğitim sorunları, göç, göçmen çocuk.

INVESTIGATION ON PRE-SCHOOL TEACHERS' VIEWS ON THE EDUCATIONAL PROBLEMS OF MIGRANT CHILDREN

ABSTRACT

In this study, it was intended to examine pre-school teachers' views on the educational problems of migrant children. For this purpose, 15 pre-school teachers working in 8 primary schools connected to the Ministry of National Education in Şanlıurfa province were included in the study group. For determination of the study group, the appropriate sampling method - one of the purposeful sampling methods – was used and the basic criterion was determined to be “working with a migrant child at least once during the study period”. In this study using qualitative research method, the data of the research were gathered through "Personal Information Form" and "Semi-structured Interview Form" developed by the researchers. The obtained data were analyzed using descriptive analysis method. As a result of the research, the biggest problem was communication both in terms of teachers and other children in the class as well as the migrant children. In addition, teachers have often emphasized that immigrant children should receive language education first to get a better education.

Keywords: preschool, education problems, migration, migrant child.

*Bu çalışma 5. Uluslararası Okul Öncesi Eğitim Kongresi’nde sunulmuştur.

** Yüksek Lisans Öğrencisi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara, aydinsirma2@gmail.com

***Doç. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara, zeynepkurtulmus@gmail.com

GİRİŞ

Suriye'de son zamanlarda yaşanan karışıklıklardan dolayı Türkiye Suriye'den göç almıştır. Türkiye'ye ilk sığınmacı grubu 2011 yılında giriş yapmıştır ve bu sayı giderek artmıştır. 05.10.2017 tarihli göç istatistikleri incelendiğinde, geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin sayısının 3.222.000'e çıktığı görülmektedir (Göç, 2017).

Bugün sığınmacı ve göçmenlerin neredeyse yüzde 70'i kadın ve çocuklardan oluşmaktadır. Bu nedenle göç konusu irdelenirken çocuklar özel olarak ele alınmak durumundadır (Özservet, 2015). Türkiye'ye yapılan bu göçlerin etkileri birçok alanda görülmektedir. Bu etkiler en fazla toplumsal alanda kendisini hissettirmektedir. Bunun yanında göçmenlerin niteliği ev sahibi ülkeyi hem sosyal hem de ekonomik açıdan etkilemektedir. Bu etkilerin görüldüğü alanlardan birisi de eğitim kurumlarıdır. Okullardaki göçmen çocuk nüfusunda büyük bir artış olmuş ve bu artış beraberinde göçmen çocukların sosyal, duygusal, psikolojik uyumlarını, eğitimde karşılaştıkları problemleri araştırma gerekliliği doğurmuştur.

Uzun bir göç ve göçmenlik tarihi olan Türkiye, günümüzde sığınmacı, mülteci, düzensiz göçmen ve göçmen işçilerin merkezi durumuna gelmiştir. Türkiye, Asya ülkelerinden ve komşu ülkelere gelip transit geçiş bekleyen göçmenler ve Suriye'den kaçan sığınmacıların ilk ulaştıkları ülke olarak bilinmektedir (EU-MIPEX'ten aktaran Ereş, 2015). Özellikle de Suriye'de yaşanan olaylardan sonra göçmen popülasyonunda azımsanamayacak bir artış yaşanmıştır.

Göç, çok eski bir olgudur (Zülal, 2002). Parasız ve Bildirici (2002)'ye göre, belli bir alanda yaşayan insanların, çeşitli nedenlerle temelli veya geçici olarak yaşadıkları yerleşim alanlarını değiştirmeleri göçtür.

Göç, toplumsal sistemin hareketliliğinin bir göstergesidir. Göçler ister kısa vadeli isterse uzun vadeli olsun, çoğunlukla aynı toplumsal sistemde iç göçler şeklinde görülmektedir. Bazen de toplum sistemleri arasında dış göçler olarak ortaya çıkmaktadır. Göçler bir zorunluluktan dolayı veya gönüllü olarak yapılmış olabilirler. Nedeni her ne olursa olsun, insanlar göç ettikleri yerlerde varlığını devam ettirmeye, ilişkilerini sürdürmeye çalışmaktadırlar (Kongar, 2010).

Göçün ne kadar süre için yapıldığı ya da nereye yapıldığı farklılık gösterebilir. Fakat nüfusun göç etmesine yol açan nedenler büyük oranda birbirine benzemektedir. Yaşadıkları alanları değiştirmeye karar veren bireyler temelde yaşadıkları alanda birtakım problemler yaşamaktadır. Bu problemler genel olarak itici faktörler kavramıyla tanımlanmaktadır.

Etnik-ideolojik-dinsel ve siyasal baskılar, işsizlik, savaş, yoksulluk vb. sorunlar bu itici faktörler arasında sayılmaktadır. Mekânsal yer değiştirme ile sorunların çözüleceği beklentisiyle göç edilen yerlerin özellikleri ise çekici faktörler kavramıyla tanımlanmaktadır (Gül ve Ergun, 2014).

Göç, toplumsal ve mekânsal yapıda ciddi bir değişim ve dönüşüm yaratmaktadır. Göç insanların içinde yaşadıkları coğrafi ve sosyo-kültürel çevrelerden ayrılarak, başka bir coğrafi ve sosyo-kültürel çevreye girmesi anlamına gelmektedir (Akan ve Arslan, 2008). Göçmenler sadece bedensel varlıklarını değil aynı zamanda geldikleri yerleşim yerlerinin sosyo-kültürel etkilerini de göç ettikleri yeni yerleşim birimine taşımakta ve kültürel etkileşim yaratmaktadırlar (Doğan, 2002).

Kendi çevrelerindeki bir takım sosyal değişimler sonucunda göç eden insanlar, yeni çevrelerinde kendileri değiştikleri gibi içinde yaşadıkları toplumu da değiştirmektedirler (Kongar, 2010). Çünkü göç, kültürel ve coğrafi olarak birbirinden farklı olan kişiler arasında temas sağlanmasını ve iletişim kurulmasını sağlar. Davranış örüntülerini değiş-tokuş ettirir, kültürü zenginleştirir ve yaygınlaştırır (Doğan, 2002).

Göçler söz konusu olduğunda şüphesiz bundan en çok etkilenen çocuklar olmaktadır. Çocuklar, göç süresince, çoğu zaman ihmal ve yetersizlikler nedeniyle mağdur olmaktadırlar. Uluslararası Çalışma Örgütü'ne (ILO) göre her yıl yaklaşık olarak 1,2 milyon çocuk, insan ticaretine maruz kalmaktadır (Bokhari'den aktaran Yılmaz, 2015). Çocuklar gelişme sürecinde olan, korunmaya, yetişkin tarafından bakıma gereksinim duyan kişilerdir. Bu gereksinimlerden ötürü çocuklar duygusal örselenmelere, ihmal ve istismara, hastalıklara açıktırlar. Ayrımcılığa uğrayabilir ve uyum güçlükleri yaşayabilirler (Akyüz, 2010).

Göç eden ailelerin sosyal, ekonomik, kültürel farklılık gibi sorunları göçmen çocukları fazlasıyla etkilemekte ve çocuğun uyumunu zorlaştırmaktadır. Çocuklar düzensiz göç sürecinde yer aldıklarında, eğitim ve sağlık hizmetleri gibi temel sosyal hizmetten yararlanmaları zorlaşmaktadır. Çocuklar zaten savunmasız ve zayıftırlar ve bu gibi durumlar onları hak ihlallerine daha açık hale getirmektedir (Topçuoğlu, 2012).

Göç, ailelerin yaşam alanlarında sorunlara neden olmaktadır. Bu sorunlardan birisi de göçmen ailelerin çocuklarının eğitim-öğretim sürecinde yaşadıkları sorunlardır (Karakuş, 2006). Suriyeli çocuklar, yerinden edilmişliğin ve savaş ortamına maruz kalmanın etkilerini taşıyabilmektedir. Suriyeli çocukları etkileyen en önemli etkenlerden biri, eğitim süreçlerine dâhil olamama (okullaşamama) ya da dâhil olduktan sonra Türk eğitim sistemine ve okullara (dil, müfredat, kültür vb. noktalarda) uyum sağlayamama ve eğitim süreçlerinden kopma (okul terk) sorunudur. Suriyeli çocukların okullaşamama ve okul terki sorununun ardında ise cinsiyet ve sağlık faktörlerinin yanında çocukların çalışmaya zorlanması, okul ortamına ve kültürüne uyum sağlayamama, koordinasyon eksikliği gibi pek çok neden yer almaktadır (Gencer, 2017). Göç ile birlikte okulların alacağı öğrenci sayısı ve bununla birlikte de sınıflara düşen öğrenci sayısı artmaktadır. Bu da öğrencilerin eğitim araçlarından yeterince yararlanamamalarına sebep olabilmektedir. Bu artışlar sebebiyle okulların oyun alanları, yardımcı personelleri yetersiz gelmektedir. Sınıf içi sorunlar ve disiplin sorunları ortaya çıkmaktadır (Karakuş, 2006).

Özellikle de okul öncesi dönemi çocuk açısından çok önemlidir. Çocuğun insanlarla sağlıklı ilişkiler kurması, kültürel ve toplumsal değerlerine sahip çıkması, sosyalleşmesi gibi olgular bu dönemde gelişir. Bu dönemde çocuğun hayatında yaşayacağı değişiklikler tüm hayatını etkiler. Okul öncesi eğitim göçmen çocuklar açısından işlevseldir. Okul öncesi eğitim göçmen çocuğa, içine yeni girdiği toplumsal ortama ve yeni kültüre uyum sağlamasını kolaylaştırma, kişilik gelişimine yardım eden dil edinimini gerçekleştirme, toplumda yer alan öteki yetişkinler ve çocuklarla ortak yaşamayı öğretme gibi konularda yardımcı olabilir (Türkoğlu, 1982). Okul öncesi eğitimi çocukları ilköğretime hazırlar, eğitim ve yetiştirme olanaklarını destekler, yetiştiği çevreden ya da aileden kaynaklanabilen dil ve sosyal açılardan var olan eşitsizlikleri erkenden ortadan kaldırmayı amaçlayan bir programdır (Aslanargun ve Tapan, 2012).

Temel eğitime başlamak, çocuğun yaşamındaki en önemli olaylardan birisidir. Evden ilk kez ayrılan çocuğun günün büyük kısmını yeni arkadaş ve yeni yetişkinlerle geçirdiği bir ortamdır (Erkan ve Kırca, 2010). Okul öncesi dönemde öğretmenler çocuğun yaşamında

önemli bir etken haline gelmeye başlarlar (Gürkan, 2009). Öğretmen ve öğrenci arasındaki olumsuz ilişki çocuğun okula ilgisinin zayıflamasına, okulu terk etmesine, okula devamsızlık yapmasına neden olabilmektedir. Öğretmenlerin göçmen çocuklarla yaşadıkları en önemli sorunlardan biri dil farklılığıdır.

Uluocak (2009) tarafından yürütülen “İç Göç Yaşamış ve Yaşamamış Çocukların Okulda Uyumunu” araştırmasında Antalya İli Şafak Mahallesi’nde bulunan iki okula devam eden 8-12 yaşları arasında 76 iç göç yaşamış ve 78 iç göç yaşamamış çocuk üzerinde çalışmıştır. Araştırma bulgularına göre öğretmenlerin, göç yaşayan çocuklarda, yaşamayan yaşlıtlarına göre daha fazla nevroitik problem bildirdikleri görülmüştür. Bu bulgudan yola çıkarak, göç yaşayan çocukların içe yönelme eğiliminde oldukları söylenebilir.

Öğretmen ve göçmen çocuk arasındaki dil sorununu çözmek amacıyla MEB tarafından Suriyeli çocukları eğitim sistemimize dâhil etmeyi amaçlayan “Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi (PİCTES)” isimli bir proje başlatılmıştır. Bu proje doğrultusunda geçici eğitim merkezlerinde görev alacak öğretmen alımları yapılmıştır. Bu öğretmenler de tıpkı eğitim merkezleri gibi geçici süreli eğitim personeli olarak görev yapmakta ve Suriyeli çocuklara Türkçe öğretmek ve yaşadıkları olumsuz olaylardan dolayı ihtiyaç duydukları rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetini vermek amacıyla görevlendirilmektedirler (MEB, 2017).

2012 yılında Suriyeli çocukların eğitimlerine yönelik izlenen politikalar, ilk etapta Suriyelilerin geri dönecekleri varsayımı üzerinden geliştirilmeye çalışılmıştır. Kısa vadeli olan bu politikalar sadece kamp içindeki Suriyeli çocuklara yönelik hazırlanmıştır. 2013 yılında ise Suriye’de yaşanan iç savaş git gide şiddetlenmiş, Türkiye’ye göç eden Suriyelilerin sayısı da günden güne artmıştır. Bu artışlar nedeniyle ilk olarak acil ihtiyaçların temini üzerine yoğunlaşmıştır. Başlarda gündeme çok gelmeyen eğitim sorunları, zaman içinde gündeme gelmeye başlamıştır. Suriyelilerin eğitim sorunlarına çözüm bulma amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), 26 Nisan 2013 ve 26 Eylül 2013 tarihlerinde genelgeler yayımlamış ve çeşitli faaliyetler düzenlemiştir. 2014 yılında ise Suriyeli nüfusu 2 milyona yaklaşmıştır. Türkiye’de yaşayan yabancı, mülteci ve sığınmacılara yönelik ilk kapsamlı yasal düzenleme hazırlanmış, Nisan 2014’te 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) ile yürürlüğe girmiştir. Ekim 2014’te ise Geçici Koruma Yönetmeliği yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmelik sayesinde Suriyeliler sağlık, eğitim, sosyal yardım gibi haklardan yararlanabilmişlerdir. 23 Eylül 2014 tarihinde 2014/21 sayılı Yabancılar Yönelik Eğitim-Öğretim Hizmetleri başlıklı genelge ile Suriyeli göçmen ailelerin çocuklarına sunulacak eğitim hizmetleri güvence altına alınmıştır ve standartlaşması sağlanmıştır (Emin, 2016). Suriyeli göçmen çocukların eğitimlerine yönelik hem kamp içinde hem de kamp dışında geçici eğitim merkezleri kurulmuştur. Bu merkezlerde okul öncesi eğitimden lise son sınıfa kadar eğitim öğretim hizmetleri sunulmaktadır.

Bu çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin göçmen çocukların eğitim sorunları hakkındaki görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırma modeli

Nitel araştırma, algı ve olayları kendi doğal ortamı içerisinde, gerçekçi ve tüm yönlerini göz önünde bulundurarak bütüncül bir şekilde inceleyen bir araştırma yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Nitel araştırmalarda toplanan veriler detayları açığa çıkarır ve insanların kişisel deneyimlerine ilişkin anlamları ve bakış açılarını alıntı yaparak destekleyen mülakatlardan, betimlemeler veren gözlemlerden, duruma ilişkin çalışmalardan ve dokümanların incelenmesinden oluşur (Patton, 2014).

Çalışma grubu

Yapılan araştırmanın çalışma grubuna Şanlıurfa il merkezinde yer alan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı 8 ilkokulun anasınıfında çalışmakta olan 15 kadın okul öncesi öğretmeni dâhil edilmiştir. Okulların seçiminde gelişigüzel (rastgele) örneklem seçim tekniği kullanılmıştır. Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan uygun örnekleme yöntemi kullanılmış ve çalışma süresi içerisinde en az bir ders dönemi göçmen çocuk ile çalışmış olma durumu temel kriter olarak belirlenmiştir. Ayrıca araştırmaya dâhil edilme sürecinde gönüllülük esas alınmıştır. Çalışma grubunda yer alan öğretmenler A1, A2, A3, ... A15 şeklinde kodlanarak veriler analiz edilmiştir.

Tablo 1. Okul öncesi öğretmenlerine ilişkin bilgiler

Katılımcılar	Yaş	Çalışma Süresi	Mezun Olduğu Üniversite	Bu Yıl Çalıştığı Çocuk Sayısı	Bu Yıl Çalıştığı Çocukların Yaşı
A1	25	1 Ay	Ahi Evran Üniversitesi	20	5-6 Yaş
A2	28	8 Yıl	Anadolu Üniversitesi	14	5 Yaş
A3	27	6 Yıl	Anadolu Üniversitesi	15	4-5 Yaş
A4	24	1 Yıl	Kastamonu Üniversitesi	21	4-5 Yaş
A5	25	3 Yıl	Kocaeli Üniversitesi	16	5 Yaş
A6	25	2 Yıl	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	19	5 Yaş
A7	27	4 Yıl	Ahi Evran Üniversitesi	18	5-6 Yaş
A8	24	1 Yıl	Uludağ Üniversitesi	14	4 Yaş
A9	24	2 Yıl	Anadolu Üniversitesi	15	5 Yaş
A10	25	1 Yıl	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	16	4-5 Yaş
A11	24	2 Yıl	Anadolu Üniversitesi	17	4-5 Yaş
A12	26	3 Yıl	Cumhuriyet Üniversitesi	20	4-5 Yaş
A13	32	4 Yıl	Anadolu Üniversitesi	22	4-5 Yaş
A14	26	4 Yıl	Adnan Menderes Üniversitesi	18	4-5 Yaş
A15	25	1 Yıl	Karadeniz Teknik Üniversitesi	19	4-5 Yaş

Verilerin toplanması

Çalışmada araştırmacılar tarafından hazırlanan "Kişisel Bilgi Formu" ve "Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu" kullanılmıştır. Öğretmenlerle yüz yüze görüşülerek araştırma verileri toplanmıştır.

Veri toplama araçları

Kişisel bilgi formu

Kişisel bilgi formu araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Formda öğretmenin yaşını, hangi üniversiteden mezun olduğunu, kaç yıldır öğretmen olarak çalıştığını, bu yıl çalıştığı çocuk sayısını ve kaç yaş grubuyla çalıştığını içeren 5 soru yer almaktadır.

Yarı yapılandırılmış görüşme formu

Araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin göçmen çocukların eğitim sorunlarına ilişkin görüşleri ile ilgili yazın incelenmiştir. Bu doğrultuda oluşturulan taslak görüşme formu Gazi Üniversitesi Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi Ana Bilim Dalı'ndan 3 uzmanın görüşüne sunulmuştur. İçerik geçerliliği bakımından ilgili uzmanlardan gelen eleştiriler ve öneriler doğrultusunda forma son şekli verilmiştir. Görüşme formunun sorularının açık ve anlaşılır olduğu belirlenmiş ve formun uygulanabilirliği onaylanmıştır. Çalışma süresi içerisinde en az bir ders dönemi göçmen çocuk ile çalışmış olan okul öncesi öğretmenlerine yönelik 18 açık uçlu sorudan oluşan bir görüşme formu hazırlanmıştır. Aşağıda görüşme formunda yer alan sorulardan 3'ü örnek olarak sunulmuştur.

1. Göçmen çocuk sınıfınıza geldikten sonra eğitim yöntemlerinizde ne gibi düzenlemeler yaptınız?
2. Göçmen çocukların daha iyi bir eğitim alabilmeleri için neler yapılabilir?
3. Göçmen çocukların okula devamsızlıklarının çok olduğunu düşünüyor musunuz?

Veri Analizi

Toplanan verilerin çözümünde betimsel analiz yapılmıştır. Betimsel analizde araştırma sonucunda elde edilen veriler bir araya getirilir ve verilerin analizi için bir çerçeve oluşturulur. Oluşturulan bu çerçevede temalar belirlenir, düzenlenen veriler tanımlanır, gerekli yerlerde doğrudan alıntılarla desteklenir ve veriler işlenmeye başlar. İşlenen veriler anlamlandırılır, yorumlanır, ileriye dönük tahminlerde bulunulur. Betimsel analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde ortaya koymaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

Bu çalışmada göçmen çocuklarla çalışmanın öğretmen açısından, sınıftaki diğer çocuklar açısından ve göçmen çocuklar açısından avantajları ve dezavantajları, öğretmenlerin önyargılarının olup olmaması, öğretmenlerin eğitim yöntemlerinde yaptıkları düzenlemeler, öğretmenlerin sınıfta en çok karşılaştıkları sorunlar, öğretmenlerin eğitimde karşılaştıkları sorunlar, öğretmenlerin hizmet içi eğitim alıp almaması, göçmen çocukların okula devamsızlığının çok olup olmaması, göçmen çocukların okula devamsızlıklarına neden olan durumlar, eğitim sistemimizin göçmen çocuklarına öğrenme hızlarına uygun olup olmaması, göçmen çocukların daha iyi bir eğitim alabilmeleri için yapılabilecekler kategorileri oluşturulmuştur.

Tablo bulgularında öğretmenlerden doğrudan alıntılar yapılmıştır. Bazı tablolarda katılımcılar birden fazla görüş belirttiklerinden genel toplam katılımcı sayısından fazla görüş saptanmıştır.

BULGULAR ve YORUM

Araştırma sürecinde öğretmenlerin göçmen çocukların eğitim sorunlarına ilişkin düşüncelerini öğrenmek üzere 18 görüşme sorusu yöneltilmiştir ve görüşme yapılan

öğretmenlerin sorulara verdikleri yanıtlar kategoriler ve ilgili kategorileri sağlayan kodlar altında toplanmıştır.

Tablo 2. Okul öncesi öğretmenlerinin göçmen çocuklarla çalışmalarının öğretmenler açısından avantajlarına ve dezavantajlarına ilişkin görüşleri

Kategori	Kodlar	f*
Avantajları	Farklı yaklaşım biçimleri geliştirme (A1, A14)	2
	Farklılıkların kazandırdığı tecrübe (A8, A9, A15)	3
	Her çocuğun özel bir birey olduğu düşüncesini kuvvetlendirme (A1, A6)	2
	Farklı kültürleri tanıma (A4, A5, A13)	3
	Çocuğa bir şeyler öğretmenin verdiği haz (A4)	1
Dezavantajları	Çocukla dil farklılığının oluşturduğu iletişim problemleri (A1, A2, A3, A5, A6, A8, A14, A15)	8
	Aile ile dil farklılığının oluşturduğu iletişim problemleri (A4, A7, A12)	3
	Kültür farklılığının oluşturduğu problemler (A1, A8, A10)	3
	Göçmen çocuklarla daha fazla ilgilenmek durumunda kalma (A4, A6, A13)	3
	Öğretmenlerin göçmen çocuklar hakkında yeterli bilgiye sahip olmamalarından kaynaklanan yetersizlik problemleri (A9, A11)	2
Toplam Görüş		30

*Tabloda katılımcılar birden fazla görüş belirttiklerinden genel toplam katılımcı sayısından fazla görüş saptanmıştır.

Tablo 2’de öğretmenlerin göçmen çocuklarla çalışmalarının öğretmenler açısından avantajlarına ilişkin görüşleri incelendiğinde, 5 adet farklı düşüncenin ortaya çıktığı görülmektedir. İfade edilme sıklığına göre öğretmenler açısından bu avantajlar şunlardır: Farklılıkların öğretmenlere tecrübe kazandırdığı (f=3), farklı kültürleri tanımalarını sağladığı (f=3), farklı yaklaşım biçimleri geliştirmelerini sağladığı (f=2), öğretmende her çocuğun özel bir birey olduğu düşüncesini kuvvetlendirdiği (f=2) ve çocuğa bir şeyler öğretmenin öğretmende oluşan hazzı artırdığı (f=1).

Sonuçlara bakılarak öğretmenlerin 9’unun göçmen çocuklarla çalışmalarının bir takım avantajları olduğunu düşündükleri görülmektedir. Öğretmenlerin göçmen çocuklarla çalışmalarının avantajlarına ilişkin belirttikleri bazı görüşler şu şekildedir:

A1: Öğretmen açısından farklı dil ve kültürdeki çocuklarla çalışmak, her çocuğun özel bir birey olduğu düşüncesini kuvvetlendirecektir, farklı yaklaşım biçimleri geliştirme açısından öğretmene avantajlar sunacaktır.

A4: Hiç bilmediği bir kültüre, dile, ırka, ülkeye dair birçok şey öğreniyor. Geldiğinde tek kelime bile edemezken 2-3 haftanın sonunda “su, tuvalet, makas” gibi birkaç basit kelimeyi öğretebilmek bile öğretmenin eğitimci yönünü destekliyor ve işinden haz almasını sağlıyor.

Öğretmenlerin göçmen çocuklarla çalışmalarının öğretmenler açısından dezavantajlarına ilişkin görüşleri incelendiğinde, 5 farklı düşüncenin ortaya çıktığı saptanmıştır. İfade edilme sıklığına göre bu dezavantajlar şunlardır: Çocukla dil farklılığının oluşturduğu iletişim problemleri (f=8), aile ile dil farklılığının oluşturduğu iletişim problemleri (f=3),

kültür farklılığının oluşturduğu problemler (f=3), göçmen çocuklarla daha fazla ilgilenmek durumunda kalınması (f=3), öğretmenlerin göçmen çocuklar hakkında yeterli bilgiye sahip olmamalarından kaynaklanan yetersizlik problemleri (f=2).

Öğretmenlerin 15'inin de göçmen çocuklarla çalışmanın kendileri açısından dezavantajları olduğuna ilişkin görüş belirttikleri görülmektedir. Bu dezavantajlardan büyük bir kısmının iletişim kaynaklı sorunlar olduğu öğretmenler tarafından belirtilmiştir. Öğretmenlerin göçmen çocuklarla çalışmalarının dezavantajlarına ilişkin belirttikleri bazı görüşler şu şekildedir:

A6: *Göçmen çocuklarla daha fazla ilgilenmek zorunda kalıyoruz.*

A9: *Öğretmenler göçmen çocukların yaşam koşulları, yaşadıkları zorluklar, kültürleri vs. hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları için zorlanmaktadır.*

Tablo 3. Okul öncesi öğretmenlerinin göçmen çocuklarla çalışmalarının sınıftaki diğer çocuklar açısından avantajlarına ve dezavantajlarına ilişkin görüşleri

Kategori	Kodlar	f*
Avantajlar	Sosyal gelişimlerini destekler (A1, A14)	2
	Problem çözme becerilerini geliştirme (A3)	1
	Farklılıklara saygı gösterme (A4, A6)	2
	Farklı kültürler tanıma (A5, A10, A15)	3
	Hoşgörü kazanma (A8, A9)	2
Dezavantajlar	İletişim problemleri (A2, A3, A4, A5, A8, A9, A10, A15)	8
	Farklı kültürden etkilenip yanlış davranışlar geliştirme (A6, A14)	2
	Kültür çatışması (A8)	1
Toplam Görüş		21

*Tabloda katılımcılar birden fazla görüş belirttiklerinden genel toplam katılımcı sayısından fazla görüş saptanmıştır.

Tablo 3'te Öğretmenlerin göçmen çocuklarla çalışmalarının sınıftaki diğer çocuklar açısından avantajlarına ilişkin görüşleri incelendiğinde, 5 adet farklı düşüncenin ortaya çıktığı görülmektedir. İfade edilme sıklığına göre bu düşünceler şunlardır: Farklı kültürler tanımalarına olanak sağlaması (f=3), çocukların sosyal gelişimlerini desteklemesi (f=2), farklılıklara saygı göstermelerini sağlaması (f=2), hoşgörü geliştirmelerine yardımcı olması (f=2), problem çözme becerilerini geliştirmesi (f=1).

Öğretmenlerin 10'unun göçmen çocuklarla çalışmanın sınıftaki diğer çocuklar açısından avantajlarının olduğunu belirttikleri, 5'inin ise bu soruya cevap vermedikleri görülmüştür. Bu avantajları farklılıklara karşı saygı geliştirme, problem çözme becerilerinin gelişmesi, kültür farklılıklarını anlayıp hoşgörü geliştirmeleri şeklinde ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin göçmen çocuklarla çalışmalarının sınıftaki diğer çocuklar açısından avantajlarına ilişkin belirttikleri bazı görüşler şu şekildedir:

A1: *Farklı kültürlerin etkileşimi ve bu etkileşimden doğan iletişimi kuvvetlendirerek, çocukların yeni kültürlere karşı saygı duygusunu geliştirmek açısından sosyal gelişimi destekleyeceğini düşünüyorum.*

A3: *Anlatamadıkları bir olay karşısında çözüm arıyorlar.*

Öğretmenlerin göçmen çocuklarla çalışmalarının sınıftaki diğer çocuklar açısından dezavantajlarına ilişkin görüşleri incelendiğinde, 3 farklı görüşün belirtildiği görülmektedir. İfade edilme sıklığına göre bu görüşler şunlardır: İletişim problemlerinin

olduğu (f=8), farklı kültürden etkilenip yanlış davranışlar geliştirebilmeleri (f=2), kültür çatışması yaşanması (f=1).

Öğretmenlerin 10'u göçmen çocuklarla aynı sınıfta olmanın diğer çocuklar açısından dezavantajlı olduğunu belirtmişlerdir. Bu dezavantajların büyük bir kısmını iletişim problemleri oluşturmaktadır. Öğretmenlerin göçmen çocuklarla çalışmalarının sınıftaki diğer çocuklar açısından dezavantajlarına ilişkin belirttikleri bazı görüşler şu şekildedir:

A8: *Çocuklar arasında kültür farklılıklarından kaynaklanan çatışmalar yaşanıyor.*

A10: *İletişim kuramıyorlar.*

Tablo 4. Okul öncesi öğretmenlerinin göçmen çocuklarla çalışmalarının göçmen çocuklar açısından avantajlarına ve dezavantajlarına ilişkin görüşleri

Kategori	Kodlar	f*
Avantajlar	Topluma adapte olma (A1, A2, A5, A8)	4
	Dil öğrenme (A3, A10)	2
	Eğitim alabilmeleri (A6)	1
	Kabul görme duygusu (A6)	1
	Eğitimde fırsat eşitliği sağlanması (A9)	1
Dezavantajlar	Azınlık olmanın neden olduğu dışlanmışlık duygusu (A1, A2, A4, A5, A6, A8)	6
	Dil farklılığının neden olduğu ait hissedememe duygusu (A3)	1
	Dil farklılığının neden olduğu iletişim sorunları (A9, A10, A15)	3
Toplam Görüş		19

*Tabloda katılımcılar birden belirttiklerinden genel toplam katılımcı sayısından fazla görüş saptanmıştır.

Tablo 4'te Öğretmenlerin göçmen çocuklarla çalışmalarının sınıftaki göçmen çocuklar açısından avantajlarına ilişkin görüşleri incelendiğinde, 5 farklı görüş belirttikleri görülmektedir. İfade edilme sıklığına göre bu görüşler şunlardır: Çocukların topluma adapte olma süreçlerini hızlandırdığı (f=4), dil öğrenmelerini kolaylaştırdığı (f=2), eğitim alabilmeleri yönünden faydalı olduğu (f=1), kabul görme duygularını artırdığı (f=1), eğitimde fırsat eşitliği sağlanması açısından faydalı olduğu (f=1).

Öğretmenlerin bir kısmının göçmen çocuklarla eğitim süreçlerinin göçmen çocuklar açısından avantajlarına ilişkin görüş belirtmedikleri görülmektedir. Diğer kısmının ise topluma uyumu ve dil öğrenimini hızlandırma, eğitimde fırsat eşitliği gibi avantajları ifade ettikleri saptanmıştır. Öğretmenlerin göçmen çocuklarla çalışmalarının sınıftaki göçmen çocuklar açısından avantajlarına ilişkin belirttikleri bazı görüşler şu şekildedir:

A2: *Verilen eğitim sayesinde ülkemize, kültürümüze ve dilimize adapte olmaya çalışıyorlar.*

A6: *Dil öğrenimleri kolaylaşıyor. Toplum tarafından kabul görme duyguları artıyor.*

Öğretmenlerin göçmen çocuklarla çalışmalarının sınıftaki göçmen çocuklar açısından dezavantajlarına ilişkin görüşleri incelendiğinde, 3 adet farklı fikir ortaya çıkmaktadır. İfade edilme sıklığına göre bu ifadeler şunlardır: Azınlık olmanın neden olduğu dışlanmışlık duygusuna sebep olabileceği (f=6), dil farklılığının neden olduğu iletişim sorunlarına sebep olduğu (f=3), dil farklılığının ait hissedememe duygusuna sebep olduğu (f=1).

Öğretmenlerin bir kısmının bu konuda görüş belirtmedikleri, diğer kısmının ise dışlanmışlık, ait hissedememe, iletişim gibi dezavantajları belirttikleri görülmektedir. Öğretmenlerin göçmen çocuklarla çalışmalarının sınıftaki göçmen çocuklar açısından dezavantajlarına ilişkin belirttikleri bazı görüşler şu şekildedir:

A1: *Dahil oldukları grup içerisinde azınlık olmaları benlik duygularını zedeleyebilir.*

A8: *İletişim problemleri, kültür çatışması.*

Tablo 5. Öğretmenlerin sınıflarına göçmen çocuk gelmeden önce önyargılarının olup olmama durumu

Kategori	Kodlar	f
Önyargısının Olma Durumu	A1, A2, A4, A5, A6, A8, A9, A11, A12, A13	10
Önyargısının Olmama Durumu	A3, A7, A10, A14, A15	5
	Toplam Görüş	15

Tablo 5'de Öğretmenlerin sınıflarına göçmen çocuk gelmeden önce önyargılarının olup olmadığına ilişkin görüşleri incelendiğinde, öğretmenlerin 10'unun önyargılarının olduğu, 5'inin ise ön yargılarının olmadığı görülmüştür. Öğretmenlerin sınıflarına göçmen çocuk gelmeden önce önyargılarının olup olmama durumuna ilişkin belirttikleri görüşler şu şekildedir:

A1: *Sınıfıma göçmen bir çocuk gelmeden önce endişelerim vardı.*

A5: *Aynı dili konuşmadan, iletişim kuramadan o çocuğa bir şeyler katabilecek miyim kaygısı içindeydim.*

A7: *Önyargım yoktu.*

Tablo 6. Öğretmenlerin göçmen çocukları göz önünde bulundurarak eğitim yöntemlerinde düzenleme yapma durumları

Kategori	Kodlar	f
Eğitim Yöntemlerinde Yaptıkları Düzenlemeler	Hiçbir şey yapmadım (A3, A6, A11, A12, A14)	5
	Grup etkinlikleri düzenleme (A1, A7, A9)	3
	Gösterip yaptırma tekniğini daha fazla kullanma (A2)	1
	Daha çok görsel materyal kullanma (A4)	1
	Daha çok oyun etkinliği yaptırma (A5)	1
	Daha çok jest ve mimik kullanma (A8, A10, A15)	3
	Türkçe dil etkinliklerine ağırlık verme (A13)	1
	Toplam Görüş	15

Tablo 6'da öğretmenlerin göçmen çocukları göz önünde bulundurarak eğitim yöntemlerinde düzenleme yapma durumları incelendiğinde, 7 adet farklı görüş olduğu görülmektedir. İfade edilme sıklığına göre bu görüşler şunlardır: Hiçbir değişiklik yapmadıkları (f=5), grup etkinlikleri düzenledikleri (f=3), daha çok jest ve mimik kullandıkları (f=3), daha çok oyun etkinliği yaptırdıkları (f=1), gösterip yaptırma tekniğini daha fazla kullandıkları (f=1), daha çok görsel materyal kullandıkları (f=1), Türkçe dil etkinliklerine ağırlık verdikleri (f=1).

Öğretmenlerinin büyük kısmının göçmen çocukları göz önünde bulundurarak eğitim yöntemlerinde değişiklik yaptıkları görülmektedir. Dil ve kültür farklılıkları göz önünde

bulundurularak bu etkinliklerin daha çok sınıfa uyumu kolaylaştırıcı ve bedensel etkinlikler olarak düzenlendiğini ifade ettikleri görülmektedir. Öğretmenlerin göçmen çocukları göz önünde bulundurarak eğitim yöntemlerinde düzenleme yapma durumlarına ilişkin verdikleri bazı cevaplar şu şekildedir:

A1: *Eğlenirken öğrenebilecekleri, sınıf ile iletişimde bulunabilecekleri, saygı ve sevgi ortamı oluşturabilecek etkinlikler yapmaya ve bu etkinlikleri özellikle grup etkinliği olarak düzenlemeye özen gösterdim.*

A4: *Eğitim öğretim esnasında daha çok resim ve görsel kullanmaya dikkat ettim. Ve birçok zaman anlatmak yerine bizzat kendim göstererek yaptım.*

A12: *Yapmadım.*

Tablo 7. Öğretmenin göçmen çocukların eğitimlerinde sınıfta en çok karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri

Kategori	Kodlar	f*
Göçmen Çocukların Eğitimlerinde Sınıfta En Çok Karşılaştıkları Sorunlar	Davranış problemleri (A1, A3, A4)	3
	İletişim sorunları (A1, A5, A6, A7, A8, A9, A11, A12, A13, A14, A15)	11
	Önemli konuları öğretememe (A2)	1
	Sınıfta kargaşaya neden olmaları (A3, A10)	2
	Sınıfla kaynaşma (A6, A13)	2
	Yemek yememe sorunu (A10)	1
	Toplam görüş	20

*Tabloda katılımcılar birden fazla görüş belirttiklerinden genel toplam katılımcı sayısından fazla görüş saptanmıştır.

Tablo 7'de öğretmenlerin, göçmen çocukların eğitimlerinde sınıfta en çok karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri incelendiğinde, 6 adet görüş ifade etikleri görülmüştür. İfade edilme sıklığına göre bu görüşler şunlardır: Çocuklarla yaşadıkları iletişim sorunları (f=11), göçmen çocukların davranış problemleri (f=3), sınıfta kargaşaya neden oldukları (f=2), sınıfla kaynaşma problemleri yaşadıkları (f=2), öğretmenlerin önemli konuları öğretemedikleri (f=1), yemek yeme konusunda sorun çıkardıkları (f=1).

Öğretmenlerin sınıfta en çok karşılaştıkları sorunların daha çok göçmen çocuklarla iletişimsel ve davranışsal sorunlardan kaynaklandığı görülmektedir. Öğretmenlerin göçmen çocukların sınıfta en çok karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

A1: *Kültürün toplum yaşamına yansıyan davranış biçimleri ve farklı dillerin iletişimi konusunda güçlükler yaşanmaktadır.*

A14: *İletişim problemleri yaşıyorlar.*

A15: *Dil konusunda sıkıntı yaşıyor.*

Tablo 8. Öğretmenin göçmen çocukların eğitiminde en çok karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşleri

Kategori	Kodlar	f*
Göçmen Çocukların Eğitiminde En Çok Karşılaşılan Sorunlar	İletişim problemleri (A1, A2, A3, A5, A6, A8, A9, A10, A13, A14, A15)	11

Yaşam koşullarının kötü oluşu (A9)	1
Kültür farklılığı (A11)	1
Toplam görüş	13

Tablo 8'de öğretmenlerin göçmen çocukların eğitiminde en çok karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşleri incelendiğinde, 3 adet görüş ifade ettikleri görülmüştür. İfade edilme sıklığına göre bu görüşler şunlardır: İletişim problemlerinin yaşandığı (f=11), yaşam koşullarının kötü oluşu (f=1), kültür farklılığının çocuğu olumsuz etkilediği (f=1).

Öğretmenlerin göçmen çocukların eğitiminde karşılaştıkları en büyük sorunun dil farklılıklarından kaynaklanan iletişim sorunları olduğu, kültür farklılıklarının ve yaşam koşullarının da çocukları olumsuz etkilediğini belirttikleri görülmüştür. Öğretmenlerin göçmen çocukların eğitiminde en çok karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

A1: *Göçmen çocukların dil eğitimi konusunda sorunlarla karşılaşmaktadır.*

A5: *Sınıf içinde çocukla iletişim problemi yaşanmaktadır.*

A8: *İletişimsizlik.*

Tablo 9. Öğretmenlerin göçmen çocuklarla eğitim konusunda bir eğitim, danışmanlık hizmeti ya da seminer alıp almama durumları

Kategori	Kodlar	f
Öğretmenlerin Göçmen Çocuklarla Eğitim Konusunda Bir Eğitim Alma-almama Durumları	Herhangi bir eğitim almadım (A1, A2, A3, A4, A5, A8, A9, A10, A11,)	9
	Hizmet içi eğitim (A6, A7, A12, A13, A14, A15)	6
Toplam görüş		15

Tablo 9'da öğretmenlerin göçmen çocuklarla eğitim konusunda bir eğitim, danışmanlık hizmeti ya da seminer almış olup olmama durumları incelendiğinde, öğretmenlerden 9'unun herhangi bir eğitim almadıklarını, 6'sının ise hizmet içi eğitim aldıklarını ifade ettikleri saptanmıştır. Öğretmenlerin göçmen çocuklarla eğitim konusunda bir eğitim alıp almama durumlarına ilişkin verdikleri cevaplar şu şekildedir:

A1: *Henüz almadım.*

A9: *Almadım.*

A13: *Evet hizmet içi eğitim aldım.*

Tablo 10. Öğretmenlerin göçmen çocukların okula devamsızlıklarının çok olup olmama durumuna ilişkin görüşleri

Kategori	Kodlar	f
Göçmen Çocuğun Okula Devamsızlıklarının Çok Olma Durumu	A8	1
Göçmen Çocuğun Okula Devamsızlıklarının Çok Olmama Durumu	A1, A2, A3, A4, A5, A6, A7, A9, A10, A11, A12, A13, A14, A15	14
Toplam görüş		15

Tablo 10'da öğretmenlerin göçmen çocukların okula devamsızlıklarının çok olup olmama durumuna ilişkin görüşleri incelendiğinde, öğretmenlerin 1'inin göçmen çocukların okula devamsızlık oranlarının çok olduğunu, 14'ünün ise okula devamsızlıklarının çok olmadığını belirttikleri görülmüştür.

Öğretmenlerin ifadelerine göre göçmen çocukların okula devamsızlıklarının çok olmadığı söylenebilir.

Öğretmenlerin göçmen çocukların okula devamsızlıklarının çok olup olmama durumuna ilişkin görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

A1: *Genellikle okula devam etmektedirler.*

A8: *Okula devam oranları yetersizdir.*

A13: *Devam sorunları yok.*

Tablo 11. Öğretmenlerin göçmen çocukların okula devamsızlıklarının kaynaklarına ilişkin görüşleri

Kategori	Kodlar	f*
Göçmen Çocukların Okula Devamsızlıklarına Neden Olan Durumlar	Okula uyum sorunları (A1, A8, A3, A4, A5) Ailenin işleri nedeniyle çocukları okula bırakamamaları (A1, A13, A15) Hastalık (A2, A7, A9, A10) Öğretmenleri anlayamama (A2) İletişim kuramama (A6, A11, A12, A14)	5 3 4 1 4
	Toplam görüş	17

*Tabloda katılımcılar birden fazla görüş belirttiklerinden genel toplam katılımcı sayısından fazla görüş saptanmıştır.

Tablo 11'de öğretmenlerin göçmen çocukların okula devamsızlıklarının kaynaklarına ilişkin görüşleri incelendiğinde, 5 farklı düşüncenin ortaya çıktığı saptanmıştır. İfade edilme sıklığına göre bu görüşler şunlardır: Okula uyum sorunları (f=5), hastalıklar nedeniyle çocuğun okula gelmemesi (f=4), iletişim kuramaması sebebiyle okula gelmek istememesi (f=4), ailenin işleri nedeniyle çocukları okula bırakamamaları (f=3), öğretmenleri anlayamama nedeniyle okula gelmek istememesi (f=1).

Öğretmenler göçmen çocukların devamsızlıklarının çoğunlukla okula uyumda yaşadıkları sorunlardan, iletişim sorunlarından ve hastalıklardan kaynaklandığını belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin göçmen çocukların okula devamsızlıklarının kaynaklarına ilişkin görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

A1: *Devamsızlıklar ailenin diğer çocuklarla ilgilenmesi ve farklı işleri olduğunda çocukları okula bırakamamalarından kaynaklanmaktadır. Azınlık bir grupta ise okula uyum sorunları olması nedeniyle okula devam konusunda problem yaşanmaktadır.*

A8: *Uyum problemleri.*

A15: *Hastalık nedeniyle gelemeyebiliyorlar bazen.*

Tablo 12. Öğretmenlerin eğitim sistemimizin göçmen çocukların öğrenme hızlarına uygun olup olmadığına ilişkin görüşleri

Kategori	Kodlar	f
Eğitim Sistemimizin Göçmen Çocukların Öğrenme Hızlarına Uygun Olma Durumu	A1, A10, A11, A13, A15	5
Eğitim Sistemimizin Göçmen Çocukların Öğrenme Hızlarına Uygun Olmama Durumu	A2, A3, A4, A5, A6, A7, A8, A9, A12, A14	10
Toplam Görüş		15

Tablo 12'de öğretmenlerin eğitim sistemimizin göçmen çocukların öğrenme hızlarına uygun olup olmadığına ilişkin görüşleri incelendiğinde, öğretmenlerin 5'inin uygun olduğunu, 10'unun ise uygun olmadığını düşündükleri görülmüştür. Öğretmenlerin eğitim sistemimizin göçmen çocukların öğrenme hızlarına uygun olup olmama durumuna ilişkin görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

A1: “Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi” projesiyle göçmen çocuklar kendi öğrenme hızlarında eğitim almaktadır.

A3: Hayır uygun değil.

A4: Uygun olduğunu düşünmüyorum, diğer çocuklar bile zaman zaman zorlanırken farklı dil de bir öğrencinin bu hıza uyum sağlaması beklenemez.

Tablo 13. Öğretmenlerin göçmen çocukların daha iyi bir eğitim alabilmeleri için yapılabileceklerle ilişkin görüşleri

Kategori	Kodlar	f*
Yapılabilecekler	Akran Eğitimi Çalışmaları (A1, A7)	2
	Toplumdaki diğer bireyleriyle bir araya gelebilecekleri etkinlikler (A1)	1
	Çocuklara uygun eğitim programı (A2)	1
	Kendi dillerinde eğitim veren öğretmenler tarafından eğitim almaları (A3, A15)	2
	Öncelikle dil eğitimi almaları (A4, A5, A6, A8, A9, A10, A11, A12, A13, A14, A15)	11
	Kültürel uyum programı uygulanmalı (A8, A13)	2
	Rehberlik hizmetleri sağlanmalı (A9)	1
	Okul aile iş birliği artırılmalı (A10)	1
	Toplam Görüş	21

*Tabloda katılımcılar birden fazla görüş belirttiklerinden genel toplam katılımcı sayısından fazla görüş saptanmıştır.

Tablo 13'te öğretmenlerin göçmen çocukların daha iyi bir eğitim alabilmeleri için yapılabileceklerle ilişkin görüşleri incelendiğinde, 8 farklı görüş belirttikleri görülmüştür. İfade edilme sıklığına göre bu görüşler şunlardır: Dil eğitimi almaları gerektiği (f=11), akran eğitimi çalışmaları yapılması gerektiği (f=2), kültürel uyum programı uygulanması gerektiği (f=2), kendi dillerinde eğitim veren öğretmenler tarafından eğitim almaları gerektiği (f=2), toplumun diğer bireyleriyle bir araya gelebilecekleri etkinlikler yapılması gerektiği (f=1), göçmen çocuklara uygun eğitim programı oluşturulması gerektiği (f=1),

rehberlik hizmetleri sağlanması gerektiği (f=1), okul aile iş birliğinin artırılması gerektiği (f=1).

Öğretmenlerin bu önerileri incelendiğinde, göçmen çocuklara daha iyi bir eğitim için en önemli etkenin dil eğitimi olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin göçmen çocukların daha iyi bir eğitim alabilmeleri için yapılabileceklerle ilişkin görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

A1: Zaman zaman toplumun diğer bireyleriyle bir araya gelebilecekleri etkinlikler düzenlenebilir. Eğitim-öğretim ortamında akran eğitimi çalışmaları düzenlenebilir.

A6: Kültür ve dil alanında eğitim verilmelidir.

A10: Aile ve okul işbirliği artırılmalıdır ve öncesinde dil öğrenimi yapılmalıdır.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Okul öncesi öğretmenlerine göre Türk eğitim sistemi içerisine dâhil edilen göçmen çocuklarının eğitim sürecinde yaşadıkları sorunları saptamak amacıyla yapılan çalışma sonuçları aşağıda tartışılmıştır.

Çalışmadan elde edilen bulgulara göre bazı öğretmenler sınıf ortamında göçmen çocuklarının bulunmasının kendileri açısından mesleki anlamda herhangi bir avantajının olmadığını ifade ederken, bazı öğretmenler birçok farkındalık geliştirdiğini ifade etmiştir. Sınıf ortamında dil farklılığından kaynaklı iletişim problemlerinin yaşandığı, özellikle göçmen çocuklarının eğitim dili Türkçeyi kullanmadığı için öğretmen ile çocukla arasında ya da çocuklarla akranları arasında iletişim kurmada sorunlar yaşandığına vurgu yaptığı belirlenmiştir. Ayrıca bu çocukların kendini sınıfa ait hissetmede sorun yaşadığını ifade ettiklerine ilişkin bulgulara ulaşılmıştır.

Araştırmadan elde edilen bir diğer bulgu; okul öncesi öğretmenlerinin çoğunluğunun (n=9) göçmen çocuklarının eğitimi konusunda herhangi bir eğitim, danışmanlık hizmeti ya da seminer almamış olduklarıdır. Bazı öğretmenlerin sınıf içerisindeki uygulamalarda hiçbir düzenleme ya da farklılık yapmazken, bazılarının sınıf içi uygulamalarda farklı yöntem ve teknik kullandıkları belirlenmiştir. Örneğin; göçmen çocukları göz önünde bulundurarak sınıf içi uygulamalarında özellikle grup etkinliklerine daha fazla zaman ayırdığı, sınıf içi iletişimde daha çok jest ve mimik kullanımına dikkat ettikleri vb.

Okul öncesi öğretmenlerine göre göçmen çocukların sınıf ortamında yaşadığı en önemli sorun, iletişim kurma da zorluk yaşamalarıdır. Buna ek olarak göçmen çocuklarının okula devam oranlarının düşük olduğu, devamsızlık nedenlerini olarak da büyük ölçüde okula uyum problemlerinden kaynaklı olduğunu düşündükleri görülmüştür. Ayrıca öğretmenlerin bir kısmı eğitim sistemimizin göçmen çocukların öğrenme hızlarına uygun olmadığını düşünürken, bir kısmının uygun olduğunu düşündükleri görülmüştür. Öğretmenler çoğunlukla göçmen çocukların daha iyi bir eğitim almaları için öncelikle eğitim dili olan Türkçeyi öğrenmeleri gerektiğini vurguladıkları görülmüştür.

PISA verilerinde göre Avrupa ülkelerine yeni göç eden göçmen çocukların yeni bir dil öğrenme, göç edilen ülkenin sosyal ve kültürel yapısına uyum sağlama ve okul sistemini tanıyamama gibi nedenlerle eğitimde zorluklar yaşadıkları görülmektedir (EU'dan aktaran Ereş, 2015). Çalışmada, öğretmenlerin göçmen çocuklarla çalışmalarının sınıftaki göçmen çocuklar açısından dezavantajlarına ilişkin görüşleri incelendiğinde, göçmen çocuklar açısından dezavantajlarının olduğunu, azınlık olmanın neden olduğu dışlanmışlık duygusuna sebep olabildiğini, dil farklılığının neden olduğu ait hissedememe

duygusuna sebep olduğunu, dil farklılığının neden olduğu iletişim sorunlarına sebep olduğunu ifade ettikleri, öğretmenlerin göçmen çocukların eğitiminde en çok karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşleri incelendiğinde ise iletişim problemlerinin yaşandığını, kültür farklılığının çocuğu olumsuz etkilediğini ifade ettikleri görülmektedir ve çalışmadaki bu bulgular, PISA (EU’dan aktaran Ereş, 2015) verilerini destekler niteliktedir. Dil ve iletişim problemlerinin en önemli sorunlardan biri olduğu Özer, Komşuoğlu ve Ateşok (2016)’un “Türkiye’deki Suriyeli Çocukların Eğitimi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri” ve Erdem (2017)’in “Sınıfında Mülteci Öğrenci Bulunan Sınıf Öğretmenlerinin Yaşadıkları Öğretimsel Sorunlar ve Çözüme Dair Önerileri” çalışması gibi benzer çalışmalarda da belirtilmiştir.

Çalışmada, okul öncesi öğretmenlerinin göçmen çocuklarla çalışmalarının öğretmenler açısından dezavantajlarına ilişkin görüşleri incelendiğinde, öğretmenlerin en büyük problemin çocukla dil farklılığının oluşturduğu iletişim problemleri olduğunu belirttikleri görülmektedir. Bu sonuç, Sarıtaş, Şahin ve Çatalbaş (2016) tarafından yapılan “İlkokullarda Yabancı Uyruklu Öğrencilerle Karşılaşılan Sorunlar” çalışmasının sonuçlarıyla örtüşmektedir. Sarıtaş, Şahin ve Çatalbaş (2016)’a göre öğretmenlerin ve yöneticilerin yabancı uyruklu öğrencilerle ilk karşılaştıkları sorun dil farklılığı nedeniyle ortaya çıkan karşılıklı iletişim sorunudur.

Akalın (2016) tarafından İstanbul Küçükçekmece ve Avcılar ilçesinde bulunan geçici eğitim merkezlerinde görev yapan 100 öğretmen ile yapılan “Türkiye’ye Gelen Suriyeli Göçmen Çocukların Eğitim Sorunları” isimli çalışmada öğretmenlere sorulan “Göçmen çocuklar sınıfta ne tür sorunlar yaşıyor?” sorusuna öğretmenlerin çoğunun “Arkadaşlarıyla kavga ve geçimsizlik” cevabını verdikleri görülmektedir. Bu çalışmada ise öğretmenin göçmen çocukların sınıfta en çok karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri incelendiğinde, öğretmenlerin büyük kısmının iletişim sorunları cevabını verdikleri görülmektedir. Çalışmalardaki bu bulgular paralellik göstermemektedir.

Çalışmada, öğretmenlerin göçmen çocukların daha iyi bir eğitim alabilmeleri için yapılabileceklerle ilişkin görüşleri incelendiğinde, görüşlerin içerisinde çocuklara uygun eğitim programı uygulanmasının öneminin belirtildiği görülmektedir. Toran (2016) tarafından İsveç’te 23’ü İsveçli ve 22’si Türk olup anadili desteği alan 5 yaşında toplam 45 çocuk ile yapılan “Does Preschool Education Help Immigrant Children Reach Their Native Peers’ Academic Levels? A Case of Turkish Immigrant Children in Sweden (Okul Öncesi Eğitim Göçmen Çocukların Yerli Akranlarının Akademik Düzeylerine Erişmelerini Destekler Mi? İsveç’teki Göçmen Türk Çocuklarının Durumu)” isimli çalışmada bu çalışmadaki bulgulara paralel olarak İsveç’te çocuklara sunulan okul öncesi eğitim programının göçmen Türk çocukların da okula hazırlık ve dil becerileri üzerinde etkili olduğu ve bunun da çocukların kavram edinim performanslarını doğrudan etkilediğini, kültürel farklılıklardan kaynaklı dezavantajların eğitim süresince kısmen de olsa giderildiği saptanmıştır.

Araştırma sonucunda öğretmenlerin göçmen çocukların kültürlerine ilişkin yeterli bilgilerinin olmadığı, öğretmenlere bu konuda yeterli eğitimin verilmediği, hem öğretmen açısından hem göçmen çocuklar açısından hem de sınıftaki diğer çocuklar açısından en büyük problemin iletişim problemi olduğu, göçmen çocukların okula devamsızlıklarının en büyük sebebinin okula uyum problemleri olduğu, öğretmenlerin büyük ölçüde eğitim sistemimizin göçmen çocukların öğrenme hızlarına uygun olmadığını düşündükleri görülmüştür.

UNICEF (2015) verilerine göre 2016 Nisan ayı itibari ile Türkiye'ye göç etmiş olan Suriyelilerin çocuk sayısı toplam Suriyeli mültecilerin yüzde 54'ünü oluşturmaktadır (Türkiye'deki kayıtlı Suriyeli sayısı 2,749,140 iken Suriyeli çocuk sayısı 1,490,033'tür). Bu çocuklar arasında okul çağına gelmiş olan çocuk sayısı bir hayli fazladır. Öğretmenlere bu çocuklara yeterli düzeyde yardımcı olabilmeleri için verilen hizmet içi eğitim yaygınlaştırılmalıdır. Göçmen çocuklarla ilgili akademik düzeyde yapılan araştırmaların dil problemleri nedeniyle daha çok öğretmenleriyle yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmaların göçmen çocuklar ile yapılmasının daha doğru sonuçlar verebileceği düşünülmektedir. Öğretmenlerin okullarda uyguladıkları etkinlikleri göçmen çocukları da düşünerek uyarlamalarının çocuğun dil gelişimine ve uyum sürecine katkıda bulunacağı göz önünde bulundurulmalıdır. Bu nedenle çocuklar için öncelikle Türkçe dil eğitimi programları düzenlenerek eğitimlerinin desteklenmesi gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Akalın, A. T. (2016), *Türkiye'ye Gelen Suriyeli Göçmen Çocukların Eğitim Sorunları*, Yüksek Lisans Tezi, Ağustos.
- Akan, Y., Arslan İ. (2008), *Göç Ekonomisi*, Ankara: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Akyüz, E. (2010), *Çocuk Hukuku*, Ankara: Pegem.
- Aslanargun, E., Tapan, F. (2012), Okul Öncesi Eğitim ve Çocuklar Üzerindeki Etkileri, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 11, Sayı 2.
- Doğan, İ. (2012), *Sosyolojik Kavramlar ve Sorunlar*, Ankara: Pegem.
- Emin, M. N. (2016), *Türkiye'deki Suriyeli Çocukların Eğitimi: Temel Eğitim Politikaları*, Şubat 2016, Sayı: 153.
- Erdem, C. (2017), Sınıfında Mülteci Öğrenci Bulunan Sınıf Öğretmenlerinin Yaşadıkları Öğretimsel Sorunlar ve Çözüme Dair Önerileri, *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*, Cilt:1, Sayı:1.
- Ereş, F. (2015), Türkiye'de Göçmen Eğitimi Sorunsalı ve Göçmen Eğitiminde Farklılığın Yönetimi, *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 6, Sayı 2.
- Erkan, S., Kırca, A. (2010), Okul Öncesi Eğitimin İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okula Hazır Bulunuşluklarına Etkisinin İncelenmesi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı:38.
- Gencer, T. E. (2017), Göç ve Eğitim İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme: Suriyeli Çocukların Eğitim Gereksinimi ve Okullaşma Süreçlerinde Karşılaştıkları Güçlükler, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 10 Sayı: 54.
- Göç (2017), http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik (Erişim Tarihi: 10.10.2017).
- Gül, H., Ergun, C. (2014), Kentleşme ve Göç, *Atatürk Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları*, 5. Ünite.
- Gürkan, T. (2009), *Erken Çocukluk Dönemi ve Okul Öncesi Eğitim*, *Okul Öncesi Eğitime Giriş*, Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Karakuş, E. (2006), Göç olgusu ve Eğitime Olumsuz Etkileri (Sultanbeyli Örneği), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Kongar, E. (2010), *21. Yüzyılda Türkiye*, İstanbul: Remzi Kitabevi.

MEB (2017), Geçici Süreli Öğretici ve Rehberlik Danışman Alımına İlişkin Duyuru, <https://hbogm.meb.gov.tr/www/gecici-sureli-ogretici-ve-rehberlik-danisman-alimina-iliskinduyuru/icerik/602#> sayfasından erişilmiştir.

Özer, Y. Y., Komşuoğlu, A. ve Ateşok, Z. Ö. (2016), Türkiye’deki Suriyeli Çocukların Eğitimi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Sayı:37.

Özservet, Y. Ç. (2015), *Uluslararası Göç ve Mülteci Uyum Sorununda Kamu Yönetiminin Rolü*, Kocaeli: Umuttepe Yayınları.

Parasız, İ., Bildirici, M. (2002), *Modern Emek Ekonomisi*, Ezgi Kitabevi: Bursa.

Patton, M. Q. (2014), Analiz, Yorum ve Raporlaştırma, Çev., A. Çekiç ve A. Bakla. *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri* (429 -539), Ankara: Pegem Akademi.

Sarıtaş, E., Şahin, Ü. ve Çatalbaş, G. (2016), İlkokullarda yabancı uyruklu öğrencilerle karşılaşılan sorunlar. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:37.

Topçuoğlu, R. A. (2012), Türkiye’de Göçmen Çocukların Profili, *Sosyal Politika Ve Sosyal Hizmet Önerileri Hızlı Değerlendirme Araştırması*, IOM (Uluslararası Göç Örgütü), İsveç Uluslararası Kalkınma ve İşbirliği Ajansı işbirliğinde.

Toran, M. (2016), Does Preschool Education Help Immigrant Children Reach Their Native Peers’ Academic Levels? A Case of Turkish Immigrant Children in Sweden, *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 3.

Türkoğlu, A. (1982), İsveç’te Göçmen Çocukların Okul Öncesi Eğitim Sorunları, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Cilt: 15, Sayı: 1.

UNICEF (2015), <https://www.unicefturk.org/public/uploads/files/UNICEF%20Turkey%20Humanitarian%20Situation%20Report%20No.%2018%20-%20February%202018.pdf> (ErişimTarihi:02.04.2018).

Uluocak G. P. (2009), İç Göç Yaşamış ve Yaşamamış Çocukların Okulda Uyum. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2009 İzmir, 39-42.

Yıldırım, A., Şimşek, H. (2005), *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz, A. (2015), Uluslararası Göç ve Türkiye: Türkiye’deki Çocuk Göçmenler Ve Sığınmacı Ailelere Tanınan Haklar ve Daha İyi Uygulamalar İçin Öneriler, *Akademik Bakış Dergisi*, Sayı: 49.

Zülal, A. (2002), 21. Yüzyılda Göçler, *Bilim ve Teknik Dergisi*, Sayı:415.

Extended Abstract

Migration is an indication of the mobility of the social system. Whether short-term or long-term, migrations are often seen as internal migrations within the same social system. Sometimes it emerges as external migrations among the social systems. Migrations can emerge as a necessity or voluntary. No matter what the cause is, people are trying to

maintain their presence and maintain their relationship in the places where they migrate. (Kongar, 2010). Migration creates a serious change and transformation in the social and spatial structure. Migrants not only transfer their physical assets but also the socio-cultural effects of their settlements to the new settlement where they migrate and create cultural interaction (Doğan, 2002). People who migrate as a result of a number of social changes in their environment change the society they live in and also change themselves in their new environment (Kongar, 2010). This is because migration provides communication and interaction between people who are different from each other in cultural and geographical terms. Migration exchanges patterns of behavior, enriches and generalizes the culture (Doğan, 2002). Turkey, which has a long history of emigration and immigration, has today become the center of asylum seekers, refugees, irregular migrants and migrant workers. Turkey is known to be the first country where migrants coming from Asian and neighboring countries and waiting for a transit pass and the asylum seekers fleeing from Syria arrive (Ereş quoting from EU-MIPEX, 2015). Especially after the incidents in Syria, there has been a considerable increase in the migrant population. Due to the recent incidents in Syria, Turkey allows immigrants from Syria. The first group of refugees to Turkey entered the country in 2011 and this number has gradually increased. According to the report dated 05.10.2017, this number increased to 3.222.000 (Accessed; Migration, 2017). Today, nearly 70 percent of asylum-seekers and migrants are women and children. For this reason, while the issue of immigration is discussed, children should be discussed under special conditions (Özservet, 2015). When it comes to immigration, it is certainly children who are most affected by it. During immigration, children are often victims of neglect and inadequacy (Yılmaz, quoted from Bokhari, 2015). Especially the pre-school period is very important for a child. In this period, children develop healthy relationships with people, possess cultural and social values, and socialize. Changes in the child's life during these periods affect his/her whole life. Pre-school education is functional for migrant children (Türkoğlu, 1982). These increases in the number of migrant children in schools have led to the need to investigate the social, emotional and psychological adaptations of migrant children and the problems they face in terms of education. In this study, it is aimed to examine pre-school teachers' views on the educational problems of migrant children. Qualitative research method was used in the study. Qualitative research is a method of research that examines the perceptions and events in their natural environment in a holistic and realistic manner taking all aspects into account (Yıldırım, Şimşek, 2005). For the study group, 15 pre-school teachers working in 8 primary schools connected to the Ministry of National Education in Şanlıurfa province were included. For determination of the study group, the appropriate sampling method - one of the purposeful sampling methods – was used and the basic criterion was determined to be “working with a migrant child at least once during the study period”. In addition, volunteering was taken as a basis for participation in the research. "Personal Information Form" and "Semi-structured Interview Form" developed by researchers were used in the study. Survey data were gathered via face to face interviews with the teachers. The personal information form was developed by researchers. In the form, 5 questions were asked, including the age of the teacher, the degree to which he/she graduated, how many years he/she worked as a teacher, the number of children he/she worked with this year and which are group he/she worked with. In the study, the literature on pre-school teachers' views on the educational problems of migrant children was examined. The draft interview form created in this direction was presented to three experts from Gazi University Primary Education Department Preschool

Education Program. In terms of content validity, the form was concluded in direction with criticisms and suggestions from relevant experts. In this form, teachers are asked what the advantages and disadvantages of educating migrant children are in terms of teachers, migrant children and other children in the class, their prejudices about migrant children, what the difficulties of working with migrant children are, and what can be done to improve the education of migrant children. A descriptive analysis was performed on the solution of collected data. As a result of the research, it was found out that the teachers do not have enough knowledge about the culture of the migrant children, they are not trained enough about this issue, the biggest problem was communication both in terms of teachers and other children in the class as well as the migrant children, the greatest cause of school absenteeism problem for migrant children is the adaptation to school, and teachers majorly think that our educational system is not appropriate for the speed of learning of migrant children. According to UNICEF data, more than half of Syrians who emigrated to Turkey are children. Among these, there are a considerable number of children who are in school age. In-service training should be promoted so that teachers can help these children adequately. Research on migrant children seems to have been done mostly by teachers because of language problems. It is thought that these studies can bring more accurate outcomes if applied on migrant children. It should be taken into account that the adaptation of the activities that teachers have implemented in schools to the migrant children also contributes to the language development and adaptation process of the child. It is obvious that migrant children are in need of language education. For this reason, it is necessary to organize language education programs for the children and to support their education.